

NFT Platformları Fikri Hak İhlallerinden Sorumlu Mudur?

Dr. Öğr. Üyesi Zehra ÖZKAN ÜNER*

Non-Fungible Tokens (Gayri-Misli Jetonlar) Mart 2021'den beri yoğun bir şekilde tartışılmaktadır. Bu tartışmalar ilk etapta NFT'lerin eser olup olmadığı, başkalarına ait eserlerin NFT'ye dönüştürülmesinin fikri hak ihlali olup olmadığı veya NFT alım satımlarında elde edilen haklar noktasında toplanmıştı. Benzer bir şekilde NFT'lerin fikri haklar yönetiminde etkili bir araç olup olamayacağı da gündemi epey meşgul etmişti. Ancak NFT ekosisteminin vazgeçilmez bir unsuru olan NFT platformları ve onların fikri hak ihlallerinden doğan sorumluluğu da ele alınması gereken konulardan biridir.

NFT alım satımlarının gerçekleştiği NFT platformlarını tek bir kategoride değerlendirmek mümkün değildir. NFT'lerin çok çeşitli kullanım alanları olduğundan, bu platformlar da çeşitlilik arz etmektedir. Bored Ape Yacht Club gibi bazı platformlar, sadece kendi geliştirdikleri NFT koleksiyonlarını satmaktadır. Bu platformlarda kullanıcılara kendi NFT'lerini oluşturma imkânı tanınmamaktadır. OpenSea platformu gibi bazı platformlar hem kullanıcılarının NFT oluşturmalarına izin vermekte hem de alıcı ve satıcıları bir araya getirerek pazaryeri işlevi görmektedir. Bu çeşitlilik nedeniyle sorumluluk incelenirken, genelleme yapmaktan kaçınılmalıdır. Bunu yerine platformlar kategorilere ayrılıp incelenmeli ve hatta somut olay nezdinde bir değerlendirme yapılmalıdır.

NFT platformları NFT alıcısı ve satıcısını bir araya getirmek suretiyle, elektronik ticarete aracılık etmektedir. Bu platformların sorumluluğu değerlendirilirken, elektronik ticarete ilişkin düzenlemeler ile ABD hukukunda Dijital Milenyum Kanunu gündeme gelecektir. Bu kapsamda da NFT platformlarının, güvenli liman muafiyetinden yararlanıp yararlanamayacağı sorusuna yanıt aranacaktır. Ancak bunun ayrıntısına geçmeden önce AB hukuku bakımından geçerli bir tartışmaya değinilmelidir. NFT platformları, Dijital Tek Pazar Direktifi m.17 kapsamında online içerik paylaşım hizmeti sağlayıcı (OIHPS) olarak nitelendirilecek

* Ankara Üniversitesi Fikri Mülkiyet Hukuku ABD Öğretim Üyesi ve FISAUM Müdür Yardımcısı

midir? Eğer nitelendirilecekse, NFT pazaryerlerine DSM m.17'deki rejim uygulanacaktır. DSM m.2 OİHPS'leri tanımlamış ve çevrimiçi pazaryerlerini OİHPS kapsamı dışında bırakmıştır. Peki NFT platformları, çevrimiçi pazaryeri midir? İşte bu sorunun yanıtı literatürde tartışmalıdır. NFT platformları bir taraftan çevrimiçi pazaryeridir, bu nedenle OİPHS olmadıkları ifade edilmektedir. Ancak kimi hallerde telif haklarının korunmakta olan içeriklere erişim sağladıkları ileri sürülerek, muafiyetten yararlanmaları konusundaki tereddütler sıralanmaktadır.

Hukuk düzenleri güvenli liman muafiyetinden yararlanmayı en genel anlamıyla hukuka aykırı içerikten haberdar olma/somut bir bilgiye sahip olma, uyar/kaldır mekanizması ve son olarak da internet aracısının aktif/pasif rol oynaması kriterlerine göre tespit etmektedir. Bunlardan biri ya da birkaçı göz önünde bulundurularak internet aracısının sorumluluğuna gidilip gidilmeyeceği değerlendirilmektedir. Bu noktada da NFT platformlarını sıradan elektronik ticaret hizmeti sunanlardan ayıran hususlar gündeme gelmektedir. Bunlardan en önemlisi pek çok NFT platformunun, kullanıcılarına, aynı zamanda NFT oluşturma hizmeti de sunmasıdır. NFT oluşturma hizmeti sunma, kimi zaman dijital içeriğin depolanmasına izin verme işlemleri aktif bir katkı olarak değerlendirilebilir mi? Çin'in Hangzhou İnternet Mahkemesi'nin görece erken tarihli bir kararı NFT ekosistemi aktörlerinin dikkatini çekmiştir. Mahkeme, Bigverse platformunun ücret karşılığında NFT hizmeti sunduğunu da göz önünde bulundurarak ihlali aktif bir katkı olarak değerlendirmiş ve NFT platformunu doğrudan sorumlu tutmuştur.

Çin'de verilen bu karar dışında henüz bir yargı kararı bulunmamaktadır. NFT platformlarının NFT oluşturma hizmeti sunma başta olmak üzere kendilerine özgü birtakım farklılıklar içermesi, fikri hak ihlallerinden dolayı bu platformların sorumlu olup olamayacağı sorusunu gündeme getirmiştir. Çalışmada da platformların kendilerine özgü özellikleri tespit edilerek, tartışmalı noktalar tespit edilecektir.